

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Академічної ради з реалізації
освітньо-наукової програми підготовки
доктора філософії (PhD) за спеціальністю
101 «Екологія», доктор с-г. наук,
професор _____ В.І. Дубовий
« ____ » _____ 2022 року

**Програма педагогічної практики
зі спеціальності 101 «Екологія» за освітньо-науковою
програмою підготовки доктора філософії у
Білоцерківському національному аграрному університеті**

Програма педагогічної практики зі спеціальності 101 «Екологія» за освітньо-науковою програмою підготовки доктора філософії у Білоцерківському національному аграрному університеті розроблена:

Дубовий В.І., доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри загальної екології та екотрофології.

Схвалено на засіданні Академічної ради з реалізації освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії (PhD) за напрямом 101 «Екологія»
«____» _____ 2022 р.

ОБЛАСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ТА НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

Програма педагогічної практики встановлює мінімальні вимоги до знань, вмінь і навичок аспірантів, які навчаються в аспірантурі Білоцерківського національного аграрного університету (далі – БНАУ), і визначає зміст та види робіт і звітності.

Програма призначена для викладачів, наукових керівників аспірантів та студентів PhD.

Програма розроблена відповідно до:

- Проекту стандарту вищої освіти за спеціальністю 101 «Екологія» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти;
- Навчального плану освітньо-наукової програми 101 «Екологія».

Вид практики: виробнича

Тип практики: педагогічна

Спосіб проведення: стаціонарно

Форма проведення: дискретно

Місце практики в структурі освітньої програми: педагогічна практика аспірантів відноситься до варіативної частини блоку «Практики» освітньої програми і є обов'язковою для аспірантів.

Педагогічна практика проводиться на 1-3 роках навчання в аспірантурі.

Загальний обсяг науково-педагогічної практики становить 50 академічних годин. Щорічна трудомісткість практики встановлюється індивідуальним навчальним планом аспіранта.

ЦІЛІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Педагогічна практика аспірантів є обов'язковою, зорієнтована на формування в аспірантів компетенцій викладача вищої школи.

Завданнями науково-педагогічної практики є:

- оволодіння основами педагогічної майстерності, вміннями і навичками самостійного ведення викладацької роботи;
- розробка і реалізація на практиці основних видів навчальних занять, формування системи оцінювання і контрольних матеріалів;
- розробка методичних матеріалів, програм для реалізації навчальних дисциплін, змістовно наближених до профілю наукового дослідження;
- апробація результатів наукового дослідження аспіранта у вищій школі.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНЦІЙ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ У РЕЗУЛЬТАТІ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

В результаті проходження практики **аспірант повинен:**

Знати: основні методики викладання екологічних дисциплін; правила академічної етики.

Вміти: організувати навчальний процес; розробляти навчально-методичні матеріали для підготовки і читання лекцій, ведення семінарських і практичних занять, прийому іспитів і заліків; надавати допомогу в організації самостійної освітньої та науково-дослідної роботи студентів; проводити різні форми контролю якості засвоєння пройденого матеріалу і оцінки знань студентів.

Мати навички (набути досвіду): викладання певних дисциплін екологічного знання в закладах вищої освіти різного профілю; спілкування з навчальною аудиторією; розробки навчально-методичних матеріалів.

В результаті проходження практики аспірант освоює такі компетенції:

Компетенція	Код ОП	Дескриптори – основні ознаки освоєння (показники досягнення результату)
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	ЗК02	Аспірант демонструє належний рівень володіння державною мовою як усно, так і письмово.
Здатність до постійного саморозвитку і самовдосконалення, мотивування колег рухатись до спільної мети з урахуванням змін світогляду, морально-етичних та законодавчо-правових норм природокористування.	ЗК10	Аспірант демонструє під час ведення занять свою компетентність у питаннях змін світогляду, морально-етичних та законодавчо-правових норм природокористування. Він має бути зрозумілим і переконливим, володіти прийомами мотивації студентів до одержання екологічних знань, формування в них екологічного мислення, а також партнерських стосунків з викладачем.
Здатність передати власні знання іншим та бути відповідальним за якість їхнього навчання та прийняття рішень.	ЗК11	Аспірант демонструє володіння теоретичними знаннями з дисциплін екології, які веде, а також вміння і навички застосування наукових методів постановки експериментів та опрацюванні і аналізу одержаних результатів. Передає навички відповідного прийняття рішень з розв'язання відповідної досліджуваної проблеми.
Здатність до формування системного наукового світогляду сучасного природознавства,	СК13	Аспірант демонструє під час ведення занять свою компетентність у питаннях

професійної етики та загальнокультурного світогляду.		загальнокультурного та сучасного системного наукового світогляду щодо сталого розвитку та збалансованого природокористування, необхідності дотримання морально-етичних та законодавчо-правових норм щодо природних ресурсів, екологічної безпеки і збереження навколишнього природного середовища.
Здатність доносити до слухачів сучасні знання та наукові результати власних досліджень, у тому числі в рамках науково-педагогічної діяльності в галузі природничих наук.	СК15	Аспірант демонструє володіння теоретичними знаннями з питань власних наукових досліджень, практичними вміннями і навичками їх організації і виконання за різними аспектами досліджуваної теми.
Здатність керувати діяльністю і розвитком професійного (наукового або педагогічного) колективу відповідно до засад парадигми сталого розвитку аграрної галузі, збалансованого природокористування в агросфері.	СК20	Аспірант демонструє вміння і навички керувати діяльністю і розвитком професійного (наукового або педагогічного) колективу відповідно до засад парадигми сталого розвитку аграрної галузі, збалансованого природокористування в агросфері.

ЗМІСТ ТА ПЛАН ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Педагогічна практика аспірантів може проходити в різних формах:

- вивчення досвіду викладання провідних викладачів БНАУ в ході відвідування навчальних занять;
- розробка змісту навчальних занять, методична робота з навчальної дисципліни за відповідним напрямом наукових інтересів аспіранта;
- проведення навчальних занять за тематикою, що відповідає напряму наукових інтересів аспіранта;
- підготовка матеріалів для практичних робіт, складання індивідуальних завдань для самостійної роботи студентів тощо;
- інші форми педагогічної діяльності, закріплені в навчальному плані.

План практики

Етап	Вид діяльності
Підготовчий етап	- вивчення форм звітності, аналіз робочої програми практики, складання індивідуального плану практики; - ознайомлення із університетськими актами, які регламентують надання освітніх послуг, а також особливості роботи у системі MOODLE університету; - аналіз місця та призначення вибраної форми діяльності і структурі освітньої програми студентів.
Проектний / викладацький етап	- вивчення досвіду викладання провідних викладачів БНАУ в ході відвідування навчальних занять; - розробка змісту навчальних занять, методична робота з навчального предмета (предметів) за відповідним напрямом наукових інтересів аспіранта; - проведення навчальних занять за тематикою, що відповідає напрямку наукових інтересів аспіранта; - підготовка матеріалів для практичних робіт, складання індивідуальних завдань для самостійної роботи студентів тощо.
Заключний етап	- підготовка і підписання звітних документів по практиці; - захист звіту по практиці на атестації.

Загальна програма практики, робочий графік (план) проведення практики; індивідуальні завдання складаються в розділі «Робочого плану 1-3 року підготовки аспіранта», Індивідуального навчального плану і підписується аспірантом, науковим керівником і Гарантом програми.

Базою проходження практики є кафедри екологічного факультету.

Аспірант під час проходження практики зобов'язаний виконувати завдання, передбачені цією програмою практики.

Керівництво практикою і контроль проходження практики здійснює науковий керівник аспіранта за погодженням з Гарантом програми.

ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Організатором педагогічної практики є кафедра загальної екології та екотрофології екологічного факультету БНАУ, до якої прикріплено аспіранта.

Керівником педагогічної практики аспіранта є його науковий керівник.

План (робочий графік) проведення практики, індивідуальні завдання аспіранта підтверджується підписом керівника практики.

ЗВІТНІ МАТЕРІАЛИ ПО ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Звіт про практику оформляється аспірантом за підсумками року навчання шляхом заповнення відповідного розділу атестаційного листа і доповідається

на проміжної атестації кожного року навчання, якщо в даному році передбачено проходження даного виду практики.

До звіту (атестаційному листу) за запитом, або за бажанням того, хто навчається можуть бути додані наступні документи:

1. Документи, що підтверджують виконання педагогічної діяльності (лист-підтвердження, виписка з індивідуального навантаження викладача тощо)
2. План проведених навчальних занять / матеріали по проміжному контролю дисципліни.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Атестація з педагогічної практики здійснюється у формі заліку. Звіт по практиці доповідається на щорічній осінній атестації аспірантів.

Заліку передуює поточний контроль у формі консультації з керівником практики. Поточний контроль проводиться після завершення підготовчого етапу практики. Поточний контроль не є впливає на формування підсумкової оцінки.

Перелік можливих питань до поточного контролю:

1. Чи вдалося Вам ознайомитися з локальними актами, що регламентують педагогічний процес? Які особливості та принципові моменти Ви могли б виділити?
2. Як Ви можете комплексно охарактеризувати освітні програми місця

Критерії оцінювання педагогічної практики

«Зараховано»	- складено та подано звітні документи по практиці; - обсяг, зміст і характер практики дозволили сформувати необхідні компетенції; - програма практики виконана в повному обсязі.
«Не зараховано»	- не складено та не представлено звітні документи по практиці; - обсяг, зміст і характер практики не дозволив сформувати передбачених компетенцій; - програма практики не виконана в повному обсязі.

Аспіранти, які не виконали без поважної причини вимоги програми практики, не подали звіт або отримали оцінку «не зараховано», вважаються як ті, що мають академічну заборгованість.

Ліквідація академічної заборгованості по практикам проводиться встановленим в БНАУ порядком.

ЛІТЕРАТУРА ТА РЕСУРСИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Основна література

1. Агроекологія: Навч. посібник / [О.Ф.Смаглій, А.Т.Кардашов, П.В.Литвак та ін.]. К.: Вища освіта, 2006. 671 с.
2. Агроекологія: Навч. посібник. [М.М. Городній, М.К. Шикула, І.М. Гудков та ін.]. К.: Вища школа, 1993. 416 с.
3. Агроекологія: Навч. посібник / О.М. Куценко, В.М.Писаренко. К., 1995. 256 с.
4. Агроекологія: Учебник / В.А. Черников, Р.М. Алексахин, А.В. Голубев и др. М.: Колос, 2000. 536 с.
5. Голубець М.А. Екосистемологія. Львів: Поллі, 2000. 316 с.
6. Концептуальні основи сталого розвитку агросфери: Навчальний посібник / О.М. Варченко, А.С. Даниленко, Д.Ф. Крисанов та ін.; за ред. О.М. Варченко. Білоцерківський національний аграрний університет. Біла Церква, 2016. 184 с.
7. Методи наукових досліджень: навч. посібник / А.І. Грабченко, В.О. Федорович, Я.М. Гарашенко. Х.: НТУ «ХПІ», 2009. 142 с.
8. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник / О.В. Крушельницька. К.: Кондор, 2006. 192 с.
9. Методологія науки. URL: <http://www.inter-pedagogika.ru>.
10. Методологія науки. URL: <http://www.sites.google.com/site/fajrru/Home/scientific>.
11. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник / О.І. Гуторов; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Х.: ХНАУ, 2017. 272 с.
12. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник / Б.І. Мокін, О.Б. Мокін. Вінниця: ВНТУ, 2014. 180 с.
13. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
14. Основи екології: Підручник / Г.О.Білявський, Р.С. Фурдуй, І.Ю. Костіков. К.: Либідь, 2005. 408 с.
15. Основи екології: Навч. посібник / Н.М. Заверуха, В.В. Серебряков, Ю.А. Скиба. К.: Каравела, 2006. 368 с.
16. Основи ландшафтної екології: підручник / М.Д. Гродзинський. К.: Либідь, 1993. 224 с.
17. Основи наукових досліджень: навч. посібник / М.В.Корягін, М.Ю.Чік. К.: Алерта, 2014. 622 с.
18. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посібник / за ред. А.Є. Конверського. К.: Центр навч. л-ри, 2010. 352 с.
19. Основи наукових досліджень: навч. посібник / А.О. Афанасьєв, Є.В. Кузькін. Х.: Вид. ХНЕУ, 2005. 96 с.
20. Основи науково-дослідної роботи: навч. посібник / Ю.І. Палеха, Н.О. Леміш. К.: Вид-во «Ліра-К», 2013. 336 с.
21. Основи сталого розвитку аграрного сектора / За заг. ред. Я. Сансебе, Т.М. Димань. Біла Церква, 2010. 300 с.
22. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко. 7-ме вид., переробл. і доп. К.: Знання, 2010. 295 с.
23. Порядок дій «Порядок денний на ХХІ століття» («Agenda 21»). К.: Видавництво «Інтелсфера», 2000. 359 с.
24. Словник-довідник з агроекології / [В.І.Бондарь, А.В.Вдовиченко, Р.Р.Возняк, В.В.Лавров та ін.]; за ред. О.І. Фурдичка. – К.: Основа, 2007. – 272 с.
25. Словник-довідник науковця-початківця / Ю.М. Краснобокий. К.: Наук. світ, 2000. 83 с.

Нормативно-правова література

1. ДСТУ 3582–97. Скорочення слів в українській мові. Загальні вимоги та правила [Текст]: чинний від 01.07.1998. К.: Держстандарт України, 1998. 27 с.
2. Законодавство України. URL: <http://www.rada.kiev.ua>; <http://www.nau.kiev.ua>; <http://www.ukrpravo.kiev.com>; <http://www.liga.kiev.ua>.
4. Про наукову і науково-технічну діяльність. К.: Верховна Рада України. URL: <http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1977-12>
5. Про оприлюднення дисертацій та відгуків офіційних опонентів: Наказ Міністерства освіти і науки України № 758 від 14 липня 2015 року.
6. Про теми дисертаційних робіт: Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-116 від 14 лютого 2013 р.
7. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1112 від 17 жовтня 2012 р.
9. Український правопис. К.: Наукова думка, 2015. С. 151-185. URL: <http://litopys.org.ua/pravopys/rozdil5.htm>

Інтернет-ресурси

- Комісія ООН із сталого розвитку, United Nation Commission on Sustainable Development. URL: <http://www.iisd.ca/linkages/topics/csd/>
- Програма ООН з питань захисту довкілля UNEP. URL: <http://www.unep.ch/>
- Програма ООН з розвитку UNDP (United Nation Development Program). URL: <http://sunsite.unc.edu/ucis/Sustainable.html>
- Економічна комісія для Європи. URL: <http://www.unece.org/>
- Міжнародний інститут сталого розвитку, International Institute of Sustainable Development. URL: <http://www.iisd.ca>
- Мережа організацій із сталого розвитку суспільства (ECONET). URL: <http://econet.apc.org/econet/en/issues.html>
- Віртуальний університет із сталого розвитку суспільства. URL: <http://foundation.no/vus/whg.htm>
- Світове бізнесове бюро із сталого розвитку. URL: <http://www.wbcsd.org/publicstions/prmedia/press26htm>
- Інститут дослідження сталого розвитку. URL: <http://www.sdri.ubc.ca/>
- Центр сприяння сталому розвитку. URL: <http://fen.state.fl.us/fdi/>
- Центр по вивченню сталості. URL: <http://panda.org/livingplanet/lproo/>
- Центр сталого розвитку та екологічних досліджень. URL: <http://www.iapm.edu.ua>
- Теоретичні і практичні надбання із сталого розвитку суспільства публікує журнал «Sustainable Development», який виходить з 1991 року і доступний в Інтерне і за адресою. URL: <http://lw9fd.law9.hotmail.msn.com>

Інші інформаційні джерела

З питань сталого розвитку суспільства в Україні можна отримати в таких організаціях:

- Представництво ООН в Україні;
- Громадська організація “Інститут стійкого розвитку”;
- Центр сталого розвитку та екологічних досліджень;
- Всеукраїнська громадська організація “Україна. Порядок денний на 20 ст.”;
- Громадська організація “ Товариство сталого розвитку”;
- Програма місцевих екологічних дій Агенції з міжнародного розвитку США.

Інформаційні технології

Для успішного проходження практики аспірант використовує такі програмні засоби: MS Word, MS Excel, MS PowerPoint.

Матеріально-технічна база

Набір демонстраційного обладнання, наявність бездротового доступу в Інтернет по мережі Wi-Fi, персональний комп'ютер.